

Újma v občanském právu se zřetelem k sankčním aspektům její náhrady

Abstrakt:

Rigorózní práce se zabývá újmou a její náhradou se zaměřením na sankční aspekt náhrady újmy. Práce je rozdělena do dvou částí a obsahuje celkem šest kapitol, které jsou dále konkretizovány v příslušných podkapitolách. První část práce je věnována újmě a její náhradě v obecné rovině. Kapitola první definuje pro práci klíčové pojmy jako je újma, škoda a nemajetková újma tak, jak je chápe současná i minulá česká civilní právní úprava, odborná literatura či judikatura. Druhá kapitola se věnuje funkcím, které náhrada újmy plní. Kapitola třetí představuje hlavní pilíře náhrady újmy v účinném občanském zákoníku. S ohledem na rekodifikaci přinesené koncepční a terminologické změny se s pomocí odborné literatury a judikatury snaží dovést obecné předpoklady vzniku povinnosti k náhradě újmy. Dále konkretizuje podmínky rekodifikací přinesené novinky, kterou možnost vzdání se práva na náhradu újmy přeje jejím vznikem. Představuje i současnou koncepci prevenčních klauzulí a konfrontuje ji s dřívější právní úpravou. Samostatná podkapitola je věnována okolnostem vylučujícím protiprávnost. Podrobněji se pak věnuje samostatně vzniku povinnosti k náhradě škody, způsobu a výši její náhrady, ale také promlčení práva na náhradu škody. Stejná pozornost je samostatně věnována vzniku povinnosti k náhradě nemajetkové újmy a způsobům její náhrady (resp. spíše odčinění), kde je současně upozorňováno na některé nejasnosti současné právní úpravy a obecně vnímané složitosti s vyčíslením peněžité satisfakce. Zvláštní pozornost je také věnována způsobu vyčíslení náhrady nemajetkových újem na zdraví, kde je mimo jiné poukazováno na roztržičnost současné právní úpravy v různých občanskoprávních odvětvích. Nejen pro účely možnosti mezinárodního srovnání institutu náhrady újmy, ale také kvůli pochopení určitého generálního základu pro bližší zkoumání institutu sankční náhrady újmy, se čtvrtá kapitola práce věnuje institutu náhrady újmy ve vybraných zemích anglosaského právního systému. V kapitole páté je shrnut přístup práva Evropské unie k náhradě újmy, přičemž největší pozornost je věnována tomu, jak je náhrada újmy pojata v Principech evropského deliktního práva. Druhá část práce se zaměřuje na sankční aspekt náhrady újmy a celosvětově proslulý anglosaský koncept sankční náhrady újmy. V jednotlivých podkapitolách šesté kapitoly je poukazováno na hlavní problémy, které doposud spíše odrazují země kontinentálního právního systému od přijetí sankční náhrady újmy jako takové. Tyto problémy jsou však současně konfrontovány s pozitivy, které tento institut může také přinést. Samostatná podkapitola je věnována historickému přístupu k sankčním aspektům náhrady újmy na našem území. V další podkapitole jsou pak blíže

rozebrána ustanovení účinného občanského zákoníku, v nichž lze sankční aspekt náhrady újmy spatřovat, případně o něm lze alespoň uvažovat. Institut sankční náhrady újmy je pak dále představen v zemích, ve kterých se vyvinul, tedy v Anglii a v USA. Sankční aspekt náhrady újmy je dále zkoumán v dalších zemích kontinentálního právního systému, a to v Německu a ve Francii. Zajímavá východiska přináší podkapitola poslední, která je věnována tomu, jak je sankční náhrada újmy právně ukotvena v kanadské provincii Québec, ve které na rozdíl od zbytku Kanady platí, stejně tak jako v Evropě, právo kodifikované.

Klíčová slova:

Újma, škoda, nemajetková újma, náhrada újmy, sankční náhrada újmy, sankční funkce náhrady újmy